

STOFNESTEN, LEKKAGE EN ANDERE HINDERNISSEN LESGEVEN IN EEN BELABBERD SCHOOLGEBOUW

De meerderheid van de scholen kampt met een slecht binnenklimaat. Basisschool de Achtbaan in Tiel is zo'n school. Vooral het klimaat in de afgeschreven noodlokalen is er bedompt. Maar ook op andere punten voldoet het gebouw niet meer. "Gelukkig is het geen regen, maar smeltende sneeuw dat door het dak naar binnen sijpelt. Als het regent hebben we pas echt een probleem."

De digiborden zijn de vlaggen op de modderschuit die haar school inmiddels is geworden. Directeur Evelien Hilkes van basisschool de Achtbaan in Tiel maakt er een grapje over als ze haar school laat zien, maar grappig vindt ze de staat waarin het gebouw verkeert helemaal niet.

Ze laat de gymzaal zien waar de kleuters er onbedoeld een aantal hindernissen bij hebben gekregen: oranje pionnen staan in een cirkel om een paar emmers heen die het water opvangen dat door een lek in het dak naar binnen sijpelt. "Gelukkig is het vandaag geen regen, maar smeltende sneeuw", zegt Hilkes. "Als het regent hebben we pas echt een probleem, dan zijn de emmers binnen een mum van tijd vol."

Het schrijnendste vindt ze de afgeschreven noodlokalen met hun lage plafonds, waarin de groepen 3 en 8 gehuisvest zijn. Straalkachels gloeien op volle kracht om de ruimtes warm te stoken. Daaroverheen liggen de snoeren van haspels waarin de stekkers van de computers zijn gestoken. Niet alleen de onveiligheid van al die bekabeling baart Hilkes zorgen. De bosjes snoeren vormen stofnesten in de lokalen, waar het met het binnenklimaat volgens haar toch al slecht is gesteld.

"De geur van pepernoten is nu, na twee weken, eindelijk verdwenen", constateert ze, nauwelijks tevreden. De pepernotenlucht verhulde tenminste nog die andere lucht; de geur van een groep kinderen in een ruimte met minimale ventilatiemogelijkheden. "Een vieze, bedompte lucht", vindt ze zelf ook. Een lucht die er altijd hangt als het winter is, en het te koud is om tijdens de lessen de ramen open te zetten. Die gaan bij kou alleen in de pauzes open.

Het binnenklimaat van de noodlokalen heeft ook invloed op de gezondheid van kinderen en leerkrachten. Hilkes vertelt dat twee leerkrachten – één met chronische bronchitis, de ander met astmatische klachten - sinds ze in de noodlokalen werken een puffer nodig hebben. Een aantal leerlingen is opvallend vaak en langdurig verkouden. "Eén van hen is tot nu toe 32 dagdelen ziek geweest, dat is meer dan een maand in alleen dit schooljaar."

PRIJSKAARTJE

Het gebouw van de Achtbaan is zo'n veertig jaar oud. Het heeft een capaciteit van 180 leerlingen, maar er zijn 253 kinderen. Ingericht op gedifferentieerd werken is de school niet. Er is één kleine ruimte waar leerlingen leesbegeleiding krijgen. De server zoemt er op de achtergrond. Voor andere individuele hulp stelt Hilkes haar directeurskamer ter beschikking. Een teamkamer is er niet: lunchen doen de medewerkers in het lokaal van groep 8. "Het team vertrouwelijke mededelingen overbrengen is bijna niet mogelijk, omdat we nergens een eigen plek hebben waar we ongestoord met elkaar kunnen overleggen."

Heeft de slechte staat van het schoolgebouw een negatieve invloed op de kwaliteit van het onderwijs op Achtbaan? Hilkes vindt het lastig om daar op te antwoorden, omdat ze pas sinds dit schooljaar op de school werkt. "Het gebouw doet in ieder geval niets af aan de inzet van het team. Bovendien zijn het team, maar ook de leerlingen en hun ouders er inmiddels aan

gewend geraakt dat dit gebouw hun school is. Wat mij als nieuwkomer opvalt, zien zij vaak al niet meer.”

Volgens plannen van de gemeente had het schoolpand van de Achtbaan plaats moeten maken voor nieuwbouw op een andere locatie. “Vier jaar geleden presenteerde de gemeente het plan voor een brede school, waarin de drie basisscholen van Tiel-Oost gehuisvest zouden worden”, vertelt Hilkes. “Het plan was tot in detail af. De kapstokken, zelfs het soort planten dat er moest komen was bekend.”

Maar de nieuwbouw kwam er niet. “Pas na deze zomervakantie werd bekend dat er een gigantisch begrotingstekort is. De gemeente komt 7,3 miljoen euro tekort op het totale bedrag van 18 miljoen euro”, zegt Sandra van Dun, groepsleerkracht en lid van de medezeggenschapsraad. “Je vraagt je dan af hoe het allemaal in gang gezet had kunnen worden. Blijkbaar is er pas later gekeken of de nieuwbouw voor de brede school überhaupt begroot kon worden.”

Ton Warsen van de afdeling onderwijs van de gemeente Tiel snapt de teleurstelling. Hij beaamt dat de nood hoog is bij de Achtbaan. “Ook in de politiek is daar geen discussie meer over.” Dat nu pas bekend is dat er een dekkingstekort is voor een plan dat er al een paar jaar ligt, is volgens hem niet raar. “Het is wel de goede volgorde geweest: eerst kijken wat de scholen willen en daarna doorrekenen. Helaas kwam daar een hoger prijskaartje uit dan gedacht.”

ONFRIS EN MUF

Hoe schrijnend Hilkes de situatie voor haar school ook vindt, een uitzondering is de Achtbaan zeker niet. Dat zegt Hilde Bussink van de Arbo Unie die op uitnodiging van de MR voor een inspectie langskwam. “Te veel vocht en een te hoog CO₂-gehalte: ik zie het op heel veel scholen. Op de Achtbaan zijn het vooral de noodlokalen die niet ideaal zijn. Het is er te warm of juist te koud. Mogelijkheden om te ventileren zijn er bijna niet. Of leerlingen zitten erg op de tocht.”

De CO₂-waarden of die voor luchtvochtigheid heeft ze er niet gemeten. “Eigenlijk hoef je niet eens te meten om te weten dat een school onfris en muf is. Dat ruik je.”

Directeur Hilkes heeft goede hoop dat ze op korte termijn met de gemeente een plan kan maken voor haar school. “Er is toegezegd dat binnenkort bekend wordt hoe het verdergaat. Renoveren of nieuwbouw: ik heb goede hoop dat de eerste schop nog dit schooljaar de grond in gaat.”

Nieuwbouw is een reële optie, zegt Warsen van de gemeente. “In theorie bestaat de mogelijkheid van renoveren, maar waarschijnlijk krijgt de school een heel nieuw gebouw.”

Dat daarvoor dit jaar nog een schop de grond in gaat, acht hij onwaarschijnlijk. “Vergis je niet, bij een bouwplan krijg je te maken met allerlei procedures, bouwvergunningen en bestemmingsplannen. Maar ik snap dat men liever morgen dan overmorgen verkast.”

MEERDERHEID SCHOLEN WORSTELT MET ATMOSFEER

De meeste scholen kampen met een slecht binnenklimaat. In het rapport Vooronderzoek methodiek ventilatie basisscholen van de GGD uit 2007 wordt gesproken over een schatting van 80 procent van de scholen waarbij het binnenmilieu niet voldoet aan de zogenoemde gezondheidskundige toetswaarden van de GGD.

Ventilatiemogelijkheden zijn op scholen vaak minimaal, zegt Karlien van den Hout, adviseur bij de GGD. “Soms zijn er wel ventilatieroosters, maar meestal zijn dat er te weinig. Om een hele klas te ventileren heb je veel roosters nodig. Ramen zitten vaak te laag om ze ook bij koud weer te kunnen openzetten, zonder dat leerlingen op de tocht zitten.” En dus blijven ramen meestal dicht. Met allerlei gevolgen. “De concentratie neemt af, leerlingen worden

hangerig, krijgen hoofdpijn. En wie al last van zijn luchtwegen had, krijgt daar nog meer last van. De klachten zijn meestal van tijdelijke aard, maar daarom niet minder vervelend.”

TIPS

In opdracht van de ministeries van Volkshuisvesting en Onderwijs worden alle basisscholen met natuurlijke ventilatie, ook die in het speciaal onderwijs, door de GGD bezocht en bekeken aan de hand van de zogenoemde eendagsmethode. Daarbij krijgt elke school een ventilatieadvies, inclusief bouwtechnische tips. Op die manier wil de GGD leerkrachten en leerlingen bewust maken dat ze zelf iets kunnen doen om het binnenklimaat te verbeteren. Vier tips van de GGD:

- Zet ramen en roosters die open kunnen open.
- Kijk of je de ruimte hebt om het lokaal zo in te richten dat leerlingen niet op de tocht of in de kou zitten als je de ramen wel open zet.
- Is het onder lestijden te koud om de ramen open te zetten? Lucht dan in ieder geval tijdens de pauzes. Zet dan alles open.
- Zet de binnendeuren open tijdens de lessen.

Scholen die interesse hebben in de eendagsmethode, kunnen zich aanmelden bij de lokale GGD.

‘KWALITEIT HUISVESTING HOLT ACHTERUIT’

Volgens het Stimuleringsfonds voor Architectuur is er meer mis met de huisvesting van het gros van de scholen dan alleen het binnenklimaat. In de publicatie Geen meter te veel – Agenda scholenbouw vertellen architecten over misstanden in de scholenhuisvesting. De kwaliteit van die huisvesting holt achteruit, aldus directeur Janny Rodermond van het Stimuleringsfonds in de inleiding van het boek. Gebouwen zijn volgens haar vaak ook ondoordacht ingericht en te klein. “In de verhalen van architecten doemt een beeld op van een sector die, ondanks vele goede bedoelingen, in de periferie van de publieke aandacht is terechtgekomen. Deze situatie treft anderhalf miljoen leerlingen op basisscholen, 950 duizend in het voortgezet onderwijs en een half miljoen leerkrachten.”